

VESTRE LANDSRET DOM

afsagt den 24. januar 2019

Sag BS-17752/2018-VLR
(13. afdeling)

Arving 4
Arving 3

og

Arving 2

(alle advokat Lars Broni)

mod

Arving 1 (A1)

(advokat Birgitte Sølvkær Olesen, beskikket)

Skifteretten i Aarhus har den 2. maj 2018 afsagt dom i 1. instans (sag BS-9088/2017-ARH, tidligere BS SKSd-1305/2017).

Landsdommerne Helle Korsgaard Lund-Andersen, Erik P. Bentzen og Allan Sørensen (kst.) har deltaget i ankesagens afgørelse.

Påstande

Appellanterne, Arving 4, Arving 3 og Arving 2 har gentaget deres påstand for skifteretten om frifindelse.

Indstævnte, A1, har påstået stadfæstelse.

Supplerende oplysninger

A1 har også haft fri proces under ankesagen.

Det er for landsretten oplyst, at sagens værdi, som svarer til ¼ af arven efter **Afdøde**, udgør 797.740 kr.

Forklaringer

Arving 2, **A1**, advokat Kristian Ravn-Petersen og læge **Person 3** har afgivet supplerende forklaring. **Arving 3**, **Person 4 (P4)** og **Person 5** har endvidere afgivet forklaring.

Arving 3 har forklaret, at hun kan genkende **Arving 2's** beskrivelse af hændelsesforløbet. Hun havde et godt forhold til sin far, selv om hun ikke boede sammen med ham, fra hun var 17 år. I den sidste tid boede de ikke langt fra hinanden, og de fik mere tid sammen. De så dog ikke hinanden flere gange i løbet af en uge, og de ringede ikke hver dag til hinanden.

A1 kom ind i hendes fars liv, da han blev skilt fra deres mor. Hun har altid haft et udmærket forhold til **A1**, men ikke tæt. **A1** var hendes fars kæreste, og de var ikke en del af hinandens familier. Hun ved, at **A1** ofte har ønsket at blive gift med hendes far. Det er der talt om ved sammenkomster i familien. Hendes far syntes altid, at det havde været uretfærdigt, at hendes mor skulle have halvdelen af det hele, da de blev skilt. Det skulle derfor ikke ske igen. Hendes far var en stærk og stædig person, og hvis ikke han ville have været sammen med **A1**, havde han smidt hende ud.

Hun blev overrasket over at se nyhedsbrevet om ophørsudsalg for **A1's** butik. Det var vist ikke gået op for hendes far, at han var tæt på at dø. Der kom en del kommentarer på Facebook til nyhedsbrevet, og **A1** svarede, at hendes mand var uhelbredelig syg af kræft. Det var ellers ikke noget, hendes far havde "delt ud" om.

Den 20. maj 2016, hvor hendes far skulle på sygehuset til skanning, ringede **A1** til hende. Hun deltog i samtalen med lægen efter skanningen, mens **A1** ikke havde mulighed for at deltage i samtalen. **A1** fortalte hende, at hun og hendes far havde haft et voldsomt skænderi om natten. Det havde drejet sig om ægteskab, og **A1** havde bestilt tid til vielsen. Hun talte med sin far, der meget klart sagde, at han ikke ville giftes, og at **A1** ikke skulle have gården. Dette fortalte de **A1**, da de kom hjem. **A1** blev meget vred og sagde, at hun så ikke gad passe deres far mere.

Den 26. maj 2016 var hun på besøg hos sin far. **A1** bad hende tale med ham om at oprette testamente, således at hun kunne arve ¼. Hun gav over for **A1** udtryk for, at hun ikke ville foranledige, at hendes far oprettede testamente, men at det skulle komme fra ham selv. Hun var ikke modstander af, at der blev oprettet testamente.

Den 27. maj 2016 talte hun med sin far om den besked, han havde fået om, at han ikke havde lang tid tilbage. Lægen havde sagt, at der ikke var måneder tilbage, men han ville ellers ikke sige, hvor lang tid hendes far kunne have tilbage. Hendes far bad om, at **A1** ikke fik noget at vide, da hun ellers igen ville begynde at tale om ægteskab.

A1 var ikke hjemme i dagene 29. maj – 1. juni, og hun og hendes søster skiftedes til at være hos deres far. Han var meget svag. Han kunne forstå, hvad de sagde til ham, men han var meget forvirret, og det var ikke muligt at føre en egentlig samtale med ham. Han kunne sige ja og nej og nogle få andre ord, men ellers ikke mere.

Den 30. maj 2016 kunne hendes far ikke huske sin kode til at logge på e-Boks, hvor de ville tjekke hans tid på sygehuset, og det lykkedes ikke at logge på.

Hun har nogle gange været til stede, når lægen har været der, og det har da været vanskeligt for hendes far at forstå lægen og sygepersonalet i øvrigt.

Den 1. juni 2016 kunne hendes far ikke noget. Han kunne f.eks. ikke holde på en ske og spiste ikke noget.

Den 2. juni 2016 ringede **A1** og fortalte, at hendes far havde fået voldsomt næseblod. Da hun og **Arving 2** kom hjem på gården, var han meget forvirret. Ambulancen kom, og de tog med på sygehuset. **A1** blev hjemme på gården. **A1** fortalte ikke, at advokat Kristian Ravn-Petersen havde været der tidligere på dagen. Hendes far sagde ikke, "det er klaret" eller lignende, da hun kom, og han fortalte ikke, at han havde oprettet testamente. Det blev hun først bekendt med efter hans død, idet **A1** om morgenen den 3. juni fortalte, at hendes far havde oprettet testamente. **A1** kunne ikke fortælle, hvad indholdet af testamentet var, da hun ikke havde været til stede. **A1** fortalte, at hun havde ringet til advokat noget tid før den 2. juni. Indholdet af det håndskrevne nødtestamente svarer til det, som **A1** tidligere havde givet udtryk for, hun gerne ville have skulle være indholdet i et testamente. Hun blev meget overrasket over, at der havde været en advokat til stede for at oprette testamente. Det ville hendes far have fortalte dem. Ingen optog samtalen mellem dem og **A1** om morgenen den 3. juni. Hvis det var hendes fars ønske at oprette testamente, vil hun respektere det, men hun tror ikke, at hendes far var i stand til at udarbejde et testamente den 2. juni 2016.

Hun var ikke til stede den dag, da hendes far fortalte, at **Arving 2's** svigersøn, **P4**, skulle have våbnene, men hun var til stede, da han den 31. maj 2016 bad dem åbne jagtskabet. Han sagde, at der var nogle våben, som ikke var lovlige, og at de skulle væk.

Advokat Kristian Ravn-Petersen har supplerende forklaret, at den første gang, han havde kontakt med **A1**, var den 23. maj 2016 og ikke ultimo april 2016, som han er refereret for at have forklaret i skifteretten. Det var **A1**, der ringede til ham. Han husker ikke præcist indholdet af samtalen. De talte dog om, at **A1** skulle indsættes som arving i testamentet, men ikke hvilken fordeling der skulle være mellem arvingerne.

Han vidste, at **Afdøde** havde kræft, da han ankom til bopælen den 2. juni 2016, men han vidste ikke, at det var så presserede, og han overvejede derfor ikke at tage en notar med. Det er endvidere hans erfaring, at det kan være vanskeligt at få en udkørende notarforretning. Han beskæftiger sig med familie- og arveret og har udfærdiget mange testamenter. Han har ikke prøvet at få en notar ud på en udkørende forretning samme dag eller med timers varsel.

Der var en sundhedsperson hos **Afdøde**, da han ankom til gården, og han ventede derfor med at gå ind. Da sundhedspersonen kom ud, og han sagde, hvad hans ærinde var, fik han at vide, at det skulle gå stærkt. Han husker ikke, om der var mere end en sundhedsperson til stede. **Afdøde** lå i en hospitalsseng. Da han konstaterende sagde, at **Afdøde** ikke havde det godt, svarede **Afdøde** – så godt som han kunne – at det havde han ikke. De havde ikke en egentlig samtale, men **Afdøde** svarede bekræftende og benægtende på spørgsmålene, så godt han kunne. **Afdøde** kunne ikke selv sige, hvad han ønskede, så vidnet kom med forskellige oplæg til fordeling af arven.

Han har i skifteretten forklaret, at **A1** var i lokalet, mens han talte med **Afdøde**, men han er kommet i tvivl. Han husker det som om, at **A1** kom til, satte sig ved **Afdøde** og holdt ham i hånden. Det var ikke hende, der sagde noget, da han stillede **Afdøde** spørgsmål. **A1** havde forud for hans besøg fortalt, at hun drev en slags forretning fra gården, og han foreslog derfor en løsning med en beboelsesret for hende. Han har nok selv indsat længden af beboelsesretten på 6 måneder. De talte ikke om vilkårene for arven.

Han agerede på, at sundhedspersonen havde sagt, at det skulle gå stærkt, og at han var ude på landet. Han oprettede derfor et nødtestamente og tænkte ikke på selv at underskrive det som vidne. Der var ikke andre vidner end ham. Han var ude på landet og var ikke i bil, og han kunne derfor ikke let komme rundt i området for at finde et vidne. Han håndskrev testamentet. Han forklarede **Afdøde**, hvad han havde skrevet, og **Afdøde** skrev derefter under. Han havde indtryk af, at **Afdøde** følte, at han var ved at dø, men han sagde det ikke, og han sagde heller ikke, at han var i en nødstilstand. Hjemme på kontoret så vidnet, at han havde fejldateret testamentet, men han valgt ikke at rette det. Han er ikke i tvivl om, at testamentet er udtryk for

Afdødes ønske, og han vurderede, at Afdøde var testamentshabil.

Arving 2 har supplerende forklaret, at hun ikke fik et lån på 300.000 kr. af sin far, som hun er refereret for at have forklaret i skifteretten. Det var endvidere ikke om torsdagen den 2. juni, at lægen var der, men det var dagen før, dvs. onsdag den 1. juni 2016.

Den 22. maj 2016 besøgte hendes datter og svigersøn, P4, hendes far. Hun var ikke selv til stede. Hendes datter ringede og fortalte, at hendes far havde sagt, at P4 skulle have våbnene.

Den 31. maj 2016 havde hendes far svært ved at tale, og det var hårdt for ham. Han hostede meget og kunne kun svare ja og nej. Han vendte hele tiden tilbage til det med våbenskabet. Navnlig våbnene, der ikke var registreret, og som var fra krigens tid, optog ham. Hun vidste, at der havde været pistoler, og hun kendte historien, men hun vidste ikke, at de stadig var i hans besiddelse. Det var magtpåliggende for ham, at der blev taget hånd om pistolerne. Hendes far sagde "pengekassen", og Arving 3 hentede den. Han tog kuverter med penge op af pengekassen, og han gav tegn til, at de skulle tage kuverterne. Han sagde tak. Der var ikke penge til Arving 4.

Hun har overværet samtaler mellem hendes far og A1, hvor de skændtes om indgåelse af ægteskab. Hendes far ville ikke giftes. Hun havde ingen holdning til, om A1 skulle arve hendes far, men det var vigtigt, at det var ham selv, der tog initiativet. Først den 3. juni om morgenen blev hun bekendt med, at hendes far havde oprettet testamente. En sygeplejerske ringede til hende og fortalte, at hun havde været på gården den 2. juni, og hun fortalte, at hun havde mødt en advokat i den forbindelse, og at det drejede sig om et testamente. Sygeplejersken fortalte, at advokaten havde spurgt til, hvordan Afdøde havde det, og hun havde svaret, at det skulle gå stærkt. Hun ved ikke, om det var Person 1 der ringede til hende. Opringningen undrede hende. Hun kan ikke sige, hvorfor hun ikke tidligere har forklaret om telefonopkaldet fra sygeplejersken.

Hendes forhold til hendes far var godt og tæt. Hans børn betød meget for ham, og de havde et fortrolighedsforhold.

Der er et villakvarter ca. 400 meter fra gården, hvor hendes far boede.

A1 har supplerende forklaret, at hun er folkepensionist. Hun betragtede sit forhold til appellanterne som godt, da Afdøde levede.

Hun flyttede sammen med **Afdøde** i 1985. Han var hendes store kærlighed, og det var gensidigt. Hun kan ikke genkende, at hun og **Afdøde** skulle have skændtes. Hendes butik på gården var en vigtig del af både hans og hendes liv.

Det var i 1986, at **Afdøde** friede til hende, men det var da for tæt på i forhold til hendes skilsmisse, og hun sagde derfor nej. De havde løbende testamentsdrøftelser. Han sagde hele tiden, at hun ikke skulle bekymre sig, da der nok skulle blive sørget for hende.

Arving 3 deltog i den lægesamtale, hvor det kom frem, at **Afdøde** havde kræft. Det var vist den eneste lægesamtale, hvor **Arving 3** deltog.

Den 16. maj 2016 var **Afdøde** på jagt om morgenen. Det foregik på ejendommens jorde, og han kunne sidde i et skjul.

Hun var til stede, da **Afdødes** barnebarn, **Person 5**, var på gården, og hun var kun kort tid ovre i butikken. Hun hørte ikke noget om våbnene, og hun ville ikke have modsat sig, at de skulle gives til **Arving 2's** svigersøn, hvis hun havde hørt det. Hun talte ikke om arven efter **Afdøde** med **Person 5**. Hun stod på gårdspladsen og talte med **Person 5** om, hvordan hun skulle lukke sin butik ned.

Hun var i sommerhus med sin søster, der også var syg af kræft, fra den 29. maj og kom hjem den 1. juni. **Afdøde** var oppegående, da hun tog af sted, men da hun kom hjem, kunne hun se, at det var gået hurtigt ned ad bakke med **Afdødes** helbred. Hun havde jævnligt ringet til **Arving 2** og **Afdøde**, mens hun var i sommerhuset. **Afdøde** gav udtryk for, at han var glad for, at hun kom hjem, og hendes kommunikation med ham var sædvanlig.

Det kan godt passe, at hun ringede til advokat Kristian Ravn-Petersen den 23. maj 2016, og det skete, efter at hun og **Afdøde** havde drøftet oprettelse af testamente. Hun ringede til advokaten fra sommerhuset den 31. maj. Det skete også efter aftale med **Afdøde**. Han ønskede, at hun ringede til advokaten, og hun pressede ikke på. Hun sagde ikke til advokaten, hvad formålet med testamentet var, og hun vidste i øvrigt ikke, om der skulle oprettes testamente. Ca. 14 dage før havde hun spurgt **Afdøde**, om de skulle giftes. Det gjorde hun, fordi hun elskede ham.

Afdøde nedsparede på gårdens værdi, og nedsparingen ville have været større, hvis ikke hun havde bidraget til deres underhold med sin indtægt.

Den 2. juni 2016 kom sygeplejerske **Person 1** ca. kl. 8.45. **Person 1** skrev en lang liste over ting, der skulle købes til **Afdødes** pleje. Advokat Kristian Ravn-Petersen kom ca. kl. 9.00, og hun bad ham vente, da sygeplejersken var hos **Afdøde**. Hun hørte, at advokaten spurgte sygeplejersken,

om [Afdøde] var i stand til at oprette testamente, og sygeplejersken svarede ja, men at det skulle gå stærkt. Hun var til stede i rummet, mens advokaten talte med [Afdøde]. Advokaten talte meget klart og tydeligt til [Afdøde]. Bagefter sagde advokaten, at hun kunne være rolig, da testamentet var gældende i 90 dage.

Hun tog ikke med på hospitalet, da hun skulle handle alle de ting på listen, som sygeplejersken havde skrevet, mens [Afdøde] var på hospitalet.

Den 3. juni 2016 om morgenen fortalte hun [Arving 2] og [Arving 3], at hun var sikker på, at [Afdøde] fik fred, fordi han nåede at få skrevet testamente. [Arving 2] blev meget vred, og [Arving 3] sagde, at det så var derfor, at [Afdøde] havde sagt: "Det er klaret". Hun fortalte det kun, fordi hun ville sige, at [Afdøde] fik fred.

Hun husker ikke, om hun den 25. maj 2016 talte med [Arving 2] om, at hun havde talt med en advokat. Hun fandt ikke anledning til at orientere appellanterne om testamentet, da det var [Afdødes] opgave.

Hun har ikke noget forhold til appellanterne i dag.

Hun skrev ingen steder i opslaget på Facebook om ophørsudsalget, at butikken lukkede, fordi [Afdøde] var syg. Kundernes reaktion på opslaget gik på, om hun var syg. Hun fraflyttede gården den 17. november 2016.

Hun har det dårligt på grund af denne sag og går til psykolog.

[P4] har forklaret, at han er [Arving 2's] svigersøn. Han talte med [Afdøde] om jagtvåbnene den 22. maj 2016, da han og [Person 5] besøgte ham. De var hos [Afdøde] i ca. 1 time. [Afdøde] vidste, at vidnet var ved at tage jagttegn, og han ville derfor forære ham sine rifler, så vidnet kunne få glæde af dem på samme måde, som han havde haft. Der var ikke andre til stede under den del af samtalen. [A1] var måske i huset. Han kunne ikke tage våbnene med, da han endnu ikke havde fået jagttegn. Det kan godt passe, at han fik jagttegn den 25. juni 2016. Han talte ikke senere med [Afdøde] om våbnene. Han har ikke overhørt en samtale mellem [A1] og [Afdøde] om indgåelse af ægteskab. Det var ikke ofte, at han var på besøg hos [Afdøde].

Læge [Person 3] har supplerende forklaret, at da han så [Afdøde] den 1. juni 2016 ved middagstid, var han meget afkræftet. [Afdøde] sad op, og kommunikationen var mest mellem døtrene og ham. Det var hans indtryk, at [Afdøde] havde svært ved at forstå ham. [Afdøde] forstod bedre døtrene. Han spurgte ind til mulige smerter og til behovet for lindrende behandling. [Afdøde] var bekendt med, at

det var den sidste tid for ham. Det var hans vurdering, at [Afdøde] ikke kunne indgå i en egentlig dialog.

[Person 5] har forklaret, at [Afdøde] var hendes morfar, og hun havde en god relation til ham.

Den 22. maj 2016 var hun og [P4] på besøg hos hendes morfar og [A1]. De talte bl.a. om våben, herunder at [P4] skulle have hans jagtvåben. Hun og [P4] var alene hos hendes morfar, og [A1] passede butikken. De var hos hendes morfar i 1-1½ time. De sagde farvel til [A1] ude på gårdspladsen. Hun ville gerne have fortalt [A1], at [P4] havde fået jagtvåbnene, men [A1] "åbnede" spørgsmålet om arv, og hun fik derfor ikke fortalt om våbnene. [A1] fortalte, at det var træls, at hun ikke skulle arve hendes morfar. Vidnet ville ikke gå ind i emnet. Hun havde ikke tidligere været inde i spørgsmålet.

Hendes morfar var klar og ved sine fulde fem, da de besøgte ham.

Anbringender

Parterne har gentaget deres anbringender for skifteretten.

[Arving 4], [Arving 3] og [Arving 2] har yderligere anført, at de subjektive betingelser for at oprette nødtestamente ikke var opfyldt. Det kan således ikke lægges til grund, at [Afdøde] selv vurderede, at han befandt sig i en sådan nødstilstand, at det ikke var muligt for ham at oprette et notar- eller vidnetestamente. På grund af sin svækkede tilstand manglede [Afdøde] endvidere evnen til fornuftsmæssigt at råde over sine ejendele på underskrivelsestidspunktet.

Landsrettens begrundelse og resultat

Efter bevisførelsen lægger landsretten til grund, at [Afdøde] i dagene op til den 2. juni 2016 blev mere og mere svækket, og at han fik vanskeligere ved at føre en samtale. Blandt andre læge [Person 3] har forklaret, at [Afdøde] var meget afkræftet den 1. juni 2016, og det var lægens indtryk, at [Afdøde] havde svært ved at forstå ham, men bedre forstod sine døtre.

De omstændigheder, at [Afdøde] blev mere svækket i dagene op til den 2. juni 2016, og at han havde vanskeligt ved at føre en samtale, udelukker ikke, at han var i stand til fornuftsmæssigt at oprette testamente om formiddagen den 2. juni 2016.

Advokat Kristian Ravn-Petersen har forklaret, at sundhedspersonen, som han mødte, efter at vedkommende havde været inde hos [Afdøde], på hans forespørgsel, om [Afdøde] var klar nok til at

skrive testamente, svarede, at det var han, men det skulle gå stærkt. Advokat Kristian Ravn-Petersen har forklaret, hvordan dialogen mellem ham og [Afdøde] var under oprettelsen af testamentet, og hvordan han gennemgik det for [Afdøde] bagefter og inden hans underskrift. Det var advokatens vurdering, at [Afdøde] var testamentshabil.

[Arving 4], [Arving 3] og [Arving 2] har herefter ikke bevist, at [Afdøde] befandt sig i en tilstand, hvor han ikke fornuftsmæssigt kunne oprette testamente, og landsretten tiltræder derfor, at han var testamentshabil, da han underskrev nødtestamentet, og at testamentets indhold er udtryk for [Afdødes] vilje.

[A1], der påberåber sig nødtestamentet, har bevisbyrden for, at [Afdøde] var forhindret i at oprette et notar- eller vidnetestamente.

[Afdøde] blev som anført i dagene op til den 2. juni 2016 mere og mere svækket. Han var terminal, sengeliggende og havde svært ved at samtale. [A1] fandt ham i sengen om morgenen den 2. juni med kraftig næseblod, og han døde om aftenen den 2. juni. Landsretten finder det herefter godtgjort, at [Afdøde] har følt, at han befandt sig i en nødsituation, da han underskrev nødtestamentet, og at han derfor på grund af sygdom var forhindret i at oprette notar- eller vidnetestamente.

Selv om det ikke objektivt var udelukket for advokat Kristian Ravn-Petersen at forsøge at få en notar eller et yderligere vidne til stede, kan dette ikke føre til, at betingelserne for at oprette nødtestamentet ikke var opfyldt. Landsretten er således enig med skifteretten i, at advokat Kristian Ravn-Petersen ikke forud for sin ankomst til [Afdødes] bopæl vidste, at testamentsoprettelsen var presserende. Han havde derfor ikke anledning til at indgå aftale med en notar om at være til stede. Der var desuden ikke umiddelbart andre personer til stede, som kunne være testamentsvidne, og der kan ikke under de foreliggende omstændigheder stilles krav om, at advokat Kristian Ravn-Petersen eller [A1] iværksatte bestræbelser på at finde et vidne i nærområdet.

Efter det anførte tiltrædes det, at betingelserne i arvelovens § 65 for at oprette nødtestamente var opfyldt, og landsretten stadfæster derfor dommen.

Efter sagens udfald skal [Arving 4], [Arving 3] og [Arving 2] solidarisk i sagsomkostninger for landsretten betale 60.000 kr. til statskassen. Beløbet er til udgifter til advokatbistand inkl. moms. Ud over sagens værdi er der ved fastsættelsen af beløbet taget hensyn til sagens omfang og forløb.

THI KENDES FOR RET:

Skifterettens dom stadfæstes.

I sagsomkostninger for landsretten skal [redacted] Arving 4, [redacted] Arving 3
[redacted] og [redacted] Arving 2 solidarisk inden 14 dage betale 60.000 kr.
kr. til statskassen. Beløbet forrentes efter rentelovens § 8 a.